

Päätöksenteon vaikutusten ennakoarvioinnin toimintamallin päivittäminen Tuusulassa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 20.05.2026
626/00.01.03/2026

Valmistelija

Pentinmikko Ada, etunimi.sukunimi@tuusula.fi

Tuusulan kunnan arvot ohjaavat organisaatiota toimimaan ”vastuullisesti rohkeudella”. Toimintamme pohjautuu vastuullisuuteen – Rohkeaa uudistumista edistävässä päätöksenteossa on pidettävä huoli pitkällä aikavälillä kestävästä, mahdollisimman vaikuttavasta työstä. Merkittävien päätösten vaikutuksia ennakkoon arvioimalla lisätään valmistelun laatua, läpinäkyvyyttä ja strategian vastuullista johtamista.

Kunnan lakisääteinen velvollisuus on tehdä päätöksentekoa edeltävä vaikutusten arviointi riittävän monipuolisesti. Lakisääteisyttä ohjaavat mm. Hallintolaki 31 §, Kuntalaki 22 §, Sote-järjestämislaki 6 § ja 7 § (velvoite ennakoarvioinnin käyttämisestä kuntien ja hyvinvointialueiden päätöksenteossa) Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 252/2017 sekä Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 200/2005. Näkökulmia ohjaavat myös mm. Alueidenkäyttölaki (132/1999) sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus (artiklat 3, 4 ja 12).

Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä hyvän hallinnon vaatimukset korostuvat. Laajat ja systeemiset haasteet edellyttävät monitoimijaista yhteistyötä sekä osallistavaa, avointa ja eettistä päätöksentekoa. Päätösten vaikutuksia tulee arvioida ennakolta laaja-alaisesti eri väestö- ja yhteiskuntaryhmien näkökulmista. Haittojen ja hyötyjen tunnistaminen tukee tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja ehkäisee kielteisiä seurauksia. Vaikuttavuuden saavuttaminen edellyttää lisäksi, että resurssit ovat riittävät ja jakautuvat oikeudenmukaisesti myönteisen kehityksen tueksi. (Nieminen, ym. (toim.) 2025, s.8; Osallisuus, Dialogi, Päätöksenteko - Muuttuvan yhteiskunnan tulevaisuuskestävä ohjaus.)

Kuntaliitto on antanut suosituksen (2011) ja ohjeistanut kuntia päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointiin (EVA). Suosituksessa esitetään muun muassa, että vaikutuksia arvioidaan kokonaisvaltaisesti huomioiden vaikutukset kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön sekä talouteen. Vaikutusten ennakoarvioinnilla voidaan verrata tarvittaessa useitakin eri päätösvaihtoehtoja, mutta suositeltua on arvioida vähintään yksi päätösesitys vertailtuna niin kutsuttuun 0-vaihtoehtoon (pätöstä ei tehdä). Kuntaliitto suosittelee, että kunta tekee asiasta linjauksen ja keskittyy arvioimaan vain niitä päätöksiä, joilla on riittävän merkittäviä vaikutuksia. (Sundqvist, Oulavirta (toim.) 2011: Vaikutusten ennakoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa, Kuntaliitto.)

Tuusulan kunnassa on ollut voimassa vuonna 2020 luotu EVA toimintatapa ja arvioinnin malli, jonka käyttö ei ole vakiintunut toivotulla tavalla. Asia nousi uudelleen valmisteluun kunnan Unicefin Lapsiystävällinen kunta - hakuprosessin myötä, kun lapsivaikutusten arviointia oli tarpeen ohjeistaa kunnassa. Pelkästään yksittäiseen näkökulmaan kohdistuvan ohjeistuksen tarkistamista ei pidetty tarkoituksenmukaisena, koska - kaavoitusprosessia lukuun ottamatta - laajemmat ja toimivat arviointikäytännöt päätöksenteon prosesseissa puuttuivat. Työksi otettiin päivittää kunnan käytännöt päätöksenteon ennakkovaikutusten laaja-alaiseksi arvioimiseksi.

Päivitystyön aikana todettiin, että EVA menettelyn menestyksellä toimeenpano edellyttää mahdollisimman yksinkertaista, ohjaavaa ja päätösvalmisteluun helposti liitettävää muotoa. Päällekkäisyydet haluttiin poistaa. Samalla oli tarve ohjeistaa, miten osallisuus ja vakuttamistoimielinten kuuleminen toteutuvat vaikutusten arvioinnin tietopohjaa kootessa (Asian edellinen käsittely: Khall. 24.6.2024, § 246 Kunnan sisäiset lausunnot, antamiskäytäntöjen selkeyttäminen). Ohjeen ja toimintatavan päivityksen lisäksi merkittävänä haasteena nähtiin menetelmän työllistävä vaikutus. Jotta kuntaorganisaatio suoriutuisi ennakkoon tehtävästä arviointityöstä laadukkaasti, esitetään päivityksessä mm. että EVA toimintamallia sovelletaan vain valittujen päätösten valmistelussa.

Tuusulan kehittämistyön tavoitteita tukee myös vuonna 2025 kuntien luottamushenkilöille ja viranhaltijoille tehty kyselytutkimus (N=498). Tutkimuksen mukaan mm. kirjallisen EVA toimintaohjeen tekeminen on välttämätöntä, jotta menetelmä vakiintuu osaksi kunnan päätöksentekoprosessia. Päätöksenteon vaikutusten ennakoarvioinnin työllistävää vaikutusta on saatava vähennettyä uusien toimintamallien avulla. Lisäksi tuotettuja arviointituloksia on arvioitava myös jälkikäteen. (Demarco, 2025, s.81-82, Vaasan yliopisto Pro Gradu: Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) vaikuttavuus kunnallisessa päätöksenteossa.)

Uusittu menettelytapaohje ja EVA dokumentaatiopohja on integroitavissa valmistelijoiden saavutettavaksi kunnan asianhallintajärjestelmään. Lisäksi päätöspohjiin lisätään rakenteellinen kohta, missä on otettu kantaa, onko valmistelussa toteutettu EVA menettelyä. Menettelytapaohje kannustaa myös kokeilemaan tekoälyn mahdollisuuksia vaikutusten arvioinnissa ja oikein hyödynnettynä sillä voidaan parantaa mm. arvioinnin laatua ja objektiivisuutta.

Toimintamallin päivitys tukee samalla kunnan Lapsiystävällinen kunta hakemuksen tavoitetta: ”Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) käyttöönoton ja systemaattisen toteuttamisen tueksi on kunnassa käytössä selkeät ohjeistukset. Lapsivaikutusten arviointia tekee yhdessä pätevien ammattilaisten joukko.”

EVA menettelytapaohjetta ja EVA dokumentaatiopohjaa on valmisteltu kuntaorganisaatiossa poikkihallinnollisessa työryhmässä, työtä on koordinoitu yhteisten palvelujen strategisen johtamisen tuki -yksiköstä. Valmistelussa on huomioitu Kuntaliiton ohjeistus, ohjaava lainsäädäntö sekä parhaita käytänteitä muista kunnista. Valmistelussa on kuultu myös kunnan johtoryhmää, poliittista johtoryhmää, Lapsiystävällinen kunta-työryhmää sekä kasvun ja ympäristön toimialueen johtoryhmää.

Valmistelu tuodaan nyt hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnalle nähtäväksi, ennen asian etenemistä kunnanhallituksen ja valtuuston käsittelyyn.

Esittelijä

hyvinvointijohtaja van Dijken Marjo

Päätösehdotus

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päättää katsoa kunnan EVA menettelytapaohjeen ja dokumentaation päivittämistyön esitellyksi ja merkitsee asian tiedoksi.

Päätös

